

GRUNDSTOF

Af Anne-Marie Vedsø Olesen

Den poetiske Edda ligger i sengen ved siden af mig, den følger med ind i stuen, den ligger på natbordet, på skrivebordet, på skrivechaiselongen i kontoret. Udgaven er den seneste danske oversættelse af Rolf Stavnem (U Press, 2018). Overalt i bogen er der blyantsnotater, i *Vølvens spådom*, *Den højes tale*, *Balders drømme*, *Kvadet om Regin*, *Kvadet om Fafner*, *Lokes ordstrid* ...

Sådan har det været i fire år nu. I fire år har jeg levet og åndet med den nordiske mytologi, og særligt som den fremstilles i de islandske kvad i *Den poetiske Edda*. Mit grundstof.

Min romanserie hedder *Vølvens vej* og består foreløbig af romanerne *Snehild*, *Misteltenen*, *Ulvegabet* og *Ormehavet*, og hele *Vølvens vej*-værket forventes at blive på i alt fem bind, hvor den sidste roman (arbejdstitel *Flammesværdet*) skal være den store, afsluttende ragnarokfortælling.

Når den engang er skrevet, vil der være digtet over to tusinde sider ny dansk litteratur om nordisk mytologi.

Jeg tog en dyb indånding tilbage i år 2020, da jeg begyndte. Jeg har endnu ikke åndet ud. Det ville være uærligt ikke at vedgå, at jeg indimellem føler jeg mig som Bilbo i J.R.R. Tolkiens *Ringenes Herre* (på dansk ved Ida Nyrop Ludvigsen og Jakob Levinsen): "Jeg føler mig helt tyndslidt, sådan ligesom *strakt*, hvis du forstår, hvad jeg mener: ligesom smør, der er blevet skrabet ud over for meget brød."

Men jeg vakler ikke; *Vølvens vej* er det vigtigste, jeg har præsteret i min forfatterkarriere. Ja, måske endda i det hele taget.

Mytologier kan og skal gendigtes. Det ligger i mytologiens væsen. Det er historier om civilisationers opståen, om værdier, som vores kultur bygger på i dag. Den nordiske mytologi glimrer ved ikke kun at være farvestrålende og underholdende, den er også sær og fragmenteret, den rummer alle mytologiers mest bizarre personlighed i den utroværdige Loke, og dens – måske cirkulære – grundfortælling handler om undergang og fornyelse. Alt sammen noget, som kan gøre en forfatter nysgerrig. Hvad vil der ske, hvis man dykker ned i det stof som nutidig forfatter? Hvilke fortællinger vil vokse ud af myterne i dag?

Det mest respektfulde, jeg som forfatter kan gøre, er at behandle stoffet respektløst, eller i hvert fald uden berøringsangst. Jeg bider det i struben, ejer det, rusker det, gør det til mit. Kun sådan skabes nyt, kun sådan bliver det originalt. Jeg ser mig selv som en moderne skjald, der bygger videre, digter til, fylder huller ud.

Et eksempel fra bind tre, *Ulvægabet*: *Ulvægabet* kredser om to myter, dels fremstillingen af Fenrisulvens tredje lænke, Gleipner, og dels dværgekongen Fafner som forvandles til drage grundet en forbandet guldskat.

I en enkelt sætning fra *Kvadet om Regin* i *Den poetiske Edda* nævnes to søstre til Fafner: Lynghejd og Lovnhejd. Så hører man ellers intet til dem nogensinde igen. Kvindelige dværge er generelt fraværende i de nordiske myter, og at falde over to navngivne dværgekvinde var som at finde et guldæg. Jeg giver Lynghejd og Lovnhejd karakter og historie i *Ulvægabet*, jeg digter dem begge betydningsfulde skæbner, der fletter sig ind og ud af de kendte myter.

Lynghejd og Lovnhejd er kun et eksempel af mange. I det hele taget fremhæver jeg – ud fra et bevidst ønske om at rette op på det skæve kønsfokus i middelalderens overlevering af de gamle myter – de kvindelige bifigurer. Jættekvinden Hyrrokin,

dødsrigets herskerinde Hel, jættekvinden Skade, Frejadøtrene Hnoss og Gersimi får alle fylde og personlighed i mine romaner.

Men stadig kredser *Vølvens vej* om de nordiske myter snarere end at være egentlig gendigtning. Mine fiktive personer involveres i eller strejfer det kendte stof, uden at det stof nødvendigvis står i centrum. Hovedpersonen Snehild møder for eksempel ved indgangen til dødsriget Helheim den just misteltenskudte Balder, men det er Snehilds historie, man følger, og læseren kommer til at slippe Balder igen.

På en måde som i Tom Stoppards *Rosenkrans og Gyldenstjerne er døde*, hvor der hele tiden viser sig brudstykker fra Shakespeares *Hamlet*. Dog med den væsentlige forskel, at min *Vølvens vej* ikke er absurd teater. Det lykkes de fleste af mine personer at finde mening og retning.

At tage hovedspringet ud i den nordiske mytologi med den uover-skuelige ambition at ville følge *Vølvens spådoms* vidt spændte fortællebue helt frem til gudernes ragnarok krævede naturligvis overvejelser. Jeg ville frem for alt undgå at anslaget blev maskuline klichéer med Odin og Tor smidt i hovedet på læseren som i en anden Marvel-film. Jeg ønskede at skabe en umiddelbart identificerbar realistisk verden, som kunne invitere nye læsere ind i stoffet. Udgangspunktet blev derfor en kvindelig hovedperson, et menneske, og størstedelen af handlingen i bind et, *Snehild*, udfolder sig i en realistisk menneskeverden. Som platform valgte jeg jernalderen i Danmark – den tid, hvor de første arkæologiske afbildninger fra nordisk mytologi dukker op. Kun langsomt gennem de fem romaner foldes hele mytologiens kosmologi ud med alle dens fantastiske elementer, fra alfer til jætter og aser, fra dragen Nidhug til Fenrisulven og Midgårdsormen.

Den nordiske kosmologi defineres ud fra livstræet Yggdrasil, som – i nogle fortolkninger – hævdes at rumme ni verdner, herunder menneskenes Midgård. Ambitionen med *Vølvens vej*-serien voksede af den grund også undervejs. Jeg ville besøge og udfolde alle Yggdrasils ni verdner inden den afsluttende ragna-

rokfortælling. Den oprindelige plan om en trilogi måtte derfor ændres til en pentalogi.

Skriveprocessen er hårdt arbejde. Det er ét ord ad gangen, der er modstand i skabelsen. Men modstand er frugtbar og nødvendig.

"Digt!" bliver der hver morgen sagt klokken syv, når jeg bliver vækket med en kop kaffe på sengen. Computeren ligger på gulvet ved siden af sengen, lige til at fiske op og gå i gang. Den ydre målsætning er to sider om dagen. Før har jeg ikke fri.

Struktur og disciplin er ikke kun det vigtigste, men også den eneste redningsplanke, jeg har. At skabe indholdet er en kaosproces. Jeg laver aldrig plot i forvejen, jeg ved ikke, hvor dagens tekst bringer mig hen. I perioder koger hjernen over, som når rejsen i Snehilds fodspor går til rimtågernes og slangernes Niflheim, eller til ildjætternes brændende Muspelheim, hvor både sprog og handling syrer ud og går i opløsning i ild og aske.

Sproget i *Vølvens vej* er sine steder særligt, og variationen i sproglige virkemidler er noget af det, som indimellem har gjort det fornøjeligt at skrive. Fire områder skal fremhæves.

For det første er den episke grundfortælling en klassisk "Der var engang ..." fortalt i almindelig prosa i tredje person datid. Men med den krølle at jeg minutiøst hele tiden gennemser ordforrådet for – hvor det er muligt – at vælge ord der i deres oprindelse ligger tættest op ad det norrøne. Sproget i sig selv skal levere følelsen af jernalder og nordisk mytologi uden at virke arkaisk.

Det andet er vølven Snehilds syner. Vølvesynerne er skrevet i første person nutid, og her knalder sproget ud, det bliver associerende bevidsthedsstrømmende, ekspressionistisk for ikke at sige decideret opløsende sine steder. Jeg elsker at skrive på den måde. De små sekvenser med Snehilds syner er mit kreative frirum.

For det tredje får naturbeskrivelserne særlig sproglig tyngde og omhyggelighed. Det er der en idé med. Dels ønskede jeg, at naturens magi skulle fornemmes via poesi snarere end i konkrete

overnaturlige begivenheder, og dels er forholdet mellem natur og civilisation et af de store omdrejningspunkter i nordisk mytologi. Eksempel fra *Snehild* med beskrivelsen af et egetræ: "Egen var gammel som vanerne, gammel som urfrøer i tørvemoser, en slægtning til flint og skifer, den havde set det meste, dens ringe sejlede bagud til voldsomme år i tændernes nåde, så mange blade var bristet i forår, udfoldet i sværdsol, gulnet og tabt med rådtidens gnaven."

Det sidste er inspirationen fra *Den poetiske Edda*. Jeg citerer ofte fra eddaen i romanerne, det forekom vigtigt, at grundstoffet blev synligt, at kvadene så at sige sivede op til overfladen og blev en del af fortællingen. At man kunne se, hvordan jeg som moderne skjald digter til omkring de forskellige kvad. Ydermere inspirede eddaens kvad til, at jeg for første gang har skrevet egne små digte ind i romanerne.

Jeg bliver ofte spurgt om, hvad det så er, man kan få ud af nordisk mytologi i dag. Jeg vrider mig ved den slags spørgsmål. Min indgangsvinkel er den litterære, den fortællende, jeg kommer ikke med et manifest budskab.

Men alt har selvfølgelig en betydning, der er bundtræk i mytologiens farvestrålende, dramatiske fortællinger. Betydningen kender jeg imidlertid ikke, før bogen er skrevet færdig. Udgangspunktet er aldrig en bombastisk fastlåst fortolkning. At skrive er en undersøgelse af det sære, det vilde, det fremmedartede. Og måske, til sidst, vil en forståelse forankre sig. Grundstoffet vil afsløre sin tyngde.

Referencer

- Olesen, A.-M.V. (2021). *Snehild. Vølvens vej*. Lindhardt og Ringhof.
Olesen, A.-M.V. (2022). *Misteltenen. Vølvens vej*. Lindhardt og Ringhof.
Olesen, A.-M.V. (2023). *Ulvegabet. Vølvens vej*. Lindhardt og Ringhof.

Olesen, A.-M.V. (2024). *Ormehavet. Vølvens vej*. Lindhardt og Ringhof.

Stavnem, R. (overs.). (2018). *Den poetiske Edda*. U Press.

Stoppard, T. (1966). *Rosencrantz & Guildenstern Are Dead* (*Rosencrans og Gyldenstjerne er døde*). Skuespil.

Tolkien, J.R.R. (2021). *Ringenes Herre* (bd. 1-3; I.N. Ludvigsen & J. Levinsen, overs.). Gyldendal. (Oprindeligt publiceret 1954 og 1955).